

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

מופק בסיוע של:
ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לשירותים רוחניים בתפוצות

חמדת ימים HEMDAT YAMIM

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ אַחֲרֵי מוֹת-קְדוּשִׁים תש"ף

קדש עצמך במותר לך - להיות עם חופשי בארצנו (2) הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

בזמן מתן תורה הפכנו לבני חורין, צריך להבין איך ולמה?
התחלנו לעסוק בכך, בדברינו לפרשיות **תזריע מצורע תש"ף**. הקשנו - האם להתקדש פירושו להגביל, לסמן גבולות שאין לעבור אותם? צריך להבין איך זה משחרר? איך זה הופך אותנו לבני חורין?
לכאורה, זה הופך אותנו לעבדים! אנחנו מוגבלים במקום ואין לנו חופש תנועה. אין לנו חופש מבחינת הזמן - אנחנו נכנסים לתהליך מאוד מוגדר מבחינת הזמן - לוח הזמנים מאוד קשוח לכאורה. גם חיי המשפחה מוגבלים. לכאורה, צריך עיון גדול! במתן תורה התרחש מאורע חד פעמי, נוצרה נקודת השקה בין שמים וארץ. כך מסבירה זאת הגמרא: "רבי יוסי אומר: מעולם לא ירדה שכינה למטה, ולא עלו משה ואליהו למרום, שנאמר השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם. - ולא ירדה שכינה למטה? והכתיב וירד ה' על הר סיני! למעלה מעשרה טפחים" (סוכה דף ה ע"א).
משה רבנו ואליהו הנביא היו אנשים יוצאי דופן מאוד (יש להם הרבה מאוד מן המשותף ואכמ"ל) לדוגמה, שניהם לא אכלו ולא שתו ארבעים יום, בהקשר של גילוי שכינה בהר חורב. שניהם גילו לנו שיש אפשרות להשתחרר מכבלי המקום והזמן, על ידי מציאת נקודת ההשקה בין שמים וארץ.
שכינה לא ירדה למטה מעשרה טפחים לכיוון הארץ, וגם משה ואליהו לא נכנסו לעשרת הטיפחים הסמוכים לשמים. החופש המוחלט נמצא בשמים והשעבוד המוחלט היה במצרים. במתן תורה, כשמשה עלה להר סיני, הוא הגיע עד לחופש המוחלט ולא עד בכלל. במתן תורה, עם ישראל, במידה מסוימת, הגיע עד לחופש המוחלט ולא עד בכלל. חז"ל מוסרים לנו כי במעמד הר סיני "פרחה נשמתם של ישראל". וז"ל המדרש: "א"ר לוי שני דברים שאלו ישראל מלפני הקדוש ברוך הוא שיראו כבודו וישמעו קולו והיו רואין את כבודו ושומעין את קולו, שנאמר (דברים ה' כא) וַתֵּאמְרוּ הִן הָרְאֵנוּ יְקִיָּק אֱלֹהֵינוּ אֵת כְּבוֹדוֹ וְאֵת גְּדֻלוֹ וְאֵת קְלוֹ שָׁמְעֵנוּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הַיּוֹם הַזֶּה רְאִינוּ כִּי יְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת הָאָדָם נְחִי. ולא היה בהם כח לעמוד שכיון שבאו לסיני ונגלה, להם פרח נשמתם על שדבר עמהם שנאמר נִפְשֵׁי יִצְאָה בְּדַבְּרוֹ (שיר השירים ה' ו), אבל התורה בקשה עליהם רחמים מלפני הקדוש ברוך הוא" (שמות רבה וילנא) פרשת יתרו פרשה כט סימן ד).
מה פירוש: "התורה ביקשה עליהם רחמים"? התשובה היא, לימוד התורה הוא זה שמחיה את הלומדים. אי אפשר לעלות ממש לשמים, אבל אפשר לעסוק בתורה שמחיה את לומדיה. כאן טמון הסוד, הדרך אל עץ החיים נפתחת למי שלומד תורה ועוסק בה. ככל שהאדם קשור יותר לתורה כך הוא אוכל יותר, בהיתר, מעץ החיים, כך הוא נהיה יותר חופשי ויותר משוחרר. החופש והשחרור, החיים כבני חורין הם לא רק תוצאה של היציאה ממצרים, הם התוצאה של קבלת התורה.
לכן, יציאת מצרים ראשיתה במצוות המילה, שיש לה משמעות אחת, הצבת גבולות לכוח החזק ביותר, שמושך את האדם אל הארציות והגשמיות, הכח שמושך את האדם אל הארץ ואיננו מאפשר לו לשאוף לשמים. הגבולות שהתורה מציבה הם הם שמאפשרים לחזור לאותו רגע נפלא של קבלת תורה, של ההגעה לנקודת ההשקה של שמים וארץ. לכן, מחלוקת רש"י ורמב"ן בתחילת פרשת קדושים, איננה מחלוקת בשורש אלא רק בדגש. רש"י מדגיש הכל התחיל בברית המילה ולכן רש"י פירש: "הווי פרושים מן העריות ומן העבירה". הרמב"ן פירש והדגיש, הכל שואף למעמד קבלת התורה: "והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני, כשם שאני קדוש כך אתם תהיו קדושים, כשם שאני פרוש כך אתם תהיו פרושים" - קדשו עצמכם במותר לכם - חזרו בכל רגע אפשרי למעמד הר סיני.

אנחנו נמצאים בין פסח, קרבן פסח וכריתת הברית, לבין חג מתן תורה ומתעלים מספירה לספירה, בתווך נתפלל שנוכה לגרום לכך, שכל עם ישראל יצטרף לתהליך נפלא זה, ויזכה להיות, עוד יותר, עם חופשי בארצו.

לע"י הרב אשר וסרטיל ז"ל נלבי"ע ט' בכסלו תשס"ט	לע"י הרב אשר וסרטיל ז"ל נלבי"ע ט' בכסלו תשס"ט	לע"י הרב אשר וסרטיל ז"ל נלבי"ע ט' בכסלו תשס"ט	לע"י הרב אשר וסרטיל ז"ל נלבי"ע ט' בכסלו תשס"ט	לע"י הרב אשר וסרטיל ז"ל נלבי"ע ט' בכסלו תשס"ט
לע"י הרב אשר וסרטיל ז"ל נלבי"ע ט' באייר תשע"ו	לע"י הרב אשר וסרטיל ז"ל נלבי"ע ט' באייר תשע"ו	לע"י הרב אשר וסרטיל ז"ל נלבי"ע ט' באייר תשע"ו	לע"י הרב אשר וסרטיל ז"ל נלבי"ע ט' באייר תשע"ו	לע"י הרב אשר וסרטיל ז"ל נלבי"ע ט' באייר תשע"ו
לע"י הרב אשר וסרטיל ז"ל נלבי"ע ט' באייר תשע"ו	לע"י הרב אשר וסרטיל ז"ל נלבי"ע ט' באייר תשע"ו	לע"י הרב אשר וסרטיל ז"ל נלבי"ע ט' באייר תשע"ו	לע"י הרב אשר וסרטיל ז"ל נלבי"ע ט' באייר תשע"ו	לע"י הרב אשר וסרטיל ז"ל נלבי"ע ט' באייר תשע"ו

לע"י **גיטה ואברהם קליין** ז"ל, (אברהם - נלבי"ע בלי"ג בעומר תשע"ט)
לע"י **יחזקאל צדיק** ז"ל נלבי"ע י"א באייר תשע"ו
לע"י **הנופלים במערכה על הגנת המולדת** הי"ד

הלכה פסוקה

תקצירים מתוך פסקי דין - רשת בתי הדין 'ארץ חמדה גזית'

עורך: הרב הדיין עקיבא כהנא, חוקר במכון משפט והלכה בישראל.

תשלום לשוכר ששיפץ לאחר שריפה שנגרמה באשמתו

'ארץ חמדה גזית' עפרה / תמוז תשע"ט / תיק 79017

דיינים: הרב חיים בלוך, הרב נתן חי, הרב עמוס ראבילו.

המקרה בקצרה:

הנתבע שכר את ביתו של התובע שאותו הוא משכיר תמורת שכ"ד של 2000 ₪ לחודש. לאחר כשנתיים שכירות פרצה שריפה בבית, והחקירה שנעשתה גילתה כי הגורם לשריפה היה נרות השבת שהודלקו על השולחן על ידי אשתו של הנתבע. הנתבע שיפץ את הבית על חשבוננו, והפסיק לשלם שכר דירה לתובע. התובע דורש שהנתבע יפנה את הבית באופן מיידי, בנוסף הוא תובע את דמי השכירות שלא שולמו. הנתבע חולק על חוקר השריפות, וטוען שהשריפה נגרמה בגלל חיבורי חשמל שאינם תקינים שביצע התובע, ולא היתה לו ברירה אלא לשפץ את הבית ולחזור אליו. הוא דורש פיצוי על השיפוץ שלטענתו עלה 150,000 ש"ח, ולאחר מכן הוא מוכן לצאת מהדירה.

פסק הדין: על הנתבע לשלם לתובע 86,000 ₪.

נימוקים בקצרה:

1. מהי הסיבה לשריפה?

ישנה מחלוקת בין התובע לנתבע מיהו הגורם לשריפה, חוקר השריפות שהעיד בפני בית הדין טען כי הסיבה לדליקה היא נרות השבת, אולם, הנתבע חלק על הערכת חוקר השריפות וטען כי הגורם הוא ליקוי בדירה. בית הדין קבע שכיון שהנתבע שיפץ כבר את המבנה, הרי שהוא רוצה להוציא ממון מהתובע, ואינו יכול לתפוס מכספי השכירות לצורך כך.

2. אחריותו של הנתבע לשריפה

לדברי הרמב"ם (נוקי ממון יד, ב) רק כאשר אדם לא הרחיק את האש כראוי הוא חייב על נוקי שריפה. מקור דבריו הוא מהגמרא (בבא קמא סא ע"ב). הרי"ף (שם כה ע"א) כתב שאדם שמדליק אש באופן קבוע צריך להזהר יותר, ולכן אם הזיק צריך לשלם. ולפי זה גם בהדלקת נרות שמדליקים כל שבוע צריך לשלם אם הזיקו גם אם הרחיקו. קצות החושן (קנה, א) הסביר שגם אם אדם מרחיק כשיעור שקבעו חז"ל הוא לא נפטר מתשלום, אלא אם כן הוא הרחיק באופן שהסיכוי שהאש תזיק משם הוא אפסי.

במקרה זה הנתבע לא הרחיק את הנרות במידה הנדרשת כדי להיפטר מתשלום, ולכן הנתבע חייב לשפץ את הבית.

3. אחריות אשה נשואה על נזק שנגרם בגלל מעשיה

במקרה זה, האישה הדליקה נרות ועקב כך נגרמה שריפה לבית. כעת נשאלת השאלה האם יש להטיל אחריות על האישה, שהרי בשו"ע (ח"מ תכד, ט) נפסק שאשה שחבלה פטור מלשלם משום שאין לה כסף. אלא שבימינו נהוג להסתכל על שני בני הזוג כשותפים (הרב יעקב אריאל, הלכה לימינו, עמ' 222; פתחי חושן נזיקין פרק י, הערה קיח).

על כן יש לחייב את האשה לשלם על נזק שנגרם בגלל מעשיה.

4. מספר אנשים שגרמו לדליקה

באותה שבת שבה אירעה השריפה התארחו בבית הנתבע כמה משפחות נוספות והדליקו נרות, במקרה שבו וודאי כי כל הנרות גרמו לנזק כתב השו"ע (ח"מ תיח, י) שיש לחייב את כולם. ערוך השולחן (שם, ל) הוסיף כי במקרה שיש ספק מי הזיק - כולם פטורים, אולם יש לחייב אותם בדיני שמיים. הוסיף וכתב ערוך השולחן (שם כט) שאם כולם "הדליקו כאחת" כולם חייבים.

במקרה זה דינם כמי שהדליקו יחד, ויש לחייב אותם על כך.

5. חיוב מדיני שמירה

על שוכר מוטלים חיובי שמירה למעט במקרה של שמירה על קרקע. הרמ"א (ח"מ שא, א) הביא מחלוקת האם בית שמחובר לקרקע נחשב כקרקע או לא, ולדעת הש"ך (שם ח) בית נחשב כקרקע לעניין חיובי שומרים. במקרה הנדון מדובר על בית שחציו קרוואן שדינו כמטלטלין (הרב י"י ליכטנשטיין, שערי צדק א, עמ' 104 ואילך), וחציו קבוע בקרקע. בכנסת הגדולה (שמ, א) הסתפק האם לדעת הרמ"א שואל פטור גם בשריפה שנגרמה בפשיעה, או רק בשריפה שנגרמה באונס? נראה שיש להוכיח שדעת השו"ע (ח"מ סו, ב) היא ששומר שפשע פטור מלשלם. במקרה זה אמנם היתה פשיעה בהעמדת נרות רבים כל כך במקום שבו יכולה להגרם שריפה, אולם לא ניתן לחייב על הנזק מדיני שומרים כיוון שחלק מהנזק היה לבית המחובר לקרקע.

6. חיוב תשלומים על הנזק לבית מכח החוזה שנחתם בין הצדדים

החוזה שנחתם בין הצדדים אינו קיים לפנינו, אך נאמר על ידם שהורד חוזה סטנדרטי מהאינטרנט. מבדיקת בית הדין עולה כי בכל החוזים כתוב בצורה כזו או אחרת שעל השוכר להחזיר את הבית במצב בו הוא קיבל אותו למעט בלאי טבעי. נמצא שהיתה התחייבות להחזיר את הבית כפי שהתקבל (כמו שכתב גם הרב אלישיב קובץ תשובות א, רטו), במקרה בו הנזק לא נגרם בו באונס.

לפיכך, הנתבע חייב בעלות התיקון מכוח החוזה וכן חייב בדמי שכירות על השימוש בבית.

7. תביעת הנתבע שהתובע ישלם לו את עלות שיפוץ הבית

הנתבע טען כי שיפץ את הבית ומצבו כעת טוב יותר ממה שהיה כאשר הנתבע קיבל אותו לחזקתו, ועל כן התובע צריך לשלם. בית הדין דחה את הדברים. אמנם, כאשר אדם בונה לחבירו דבר שיש לחבירו בו תועלת חבירו חייב לשלם (שו"ע שעה, ו), אולם, במקרה שמקבל ההנאה גילה את דעתו מראש שאינו רוצה בהנאה זו, הוא אינו חייב לשלם עליה (שו"ת הרשב"א ו, קיא, וטור חו"מ סי' שעה), וכך כתב הרמ"א (שעה, ז) שאדם ששיפץ בית שהיה צריך לשפץ אותו, והוסיף בו ציורים יפים, אין בעל הבית חייב לשלם לו על הציורים היפים שהוסיף.

הציף אליעזר (טו, סז) הביא מחלוקת בענין זה ונראה שיש רבים הסוברים שלמרות שבעל הנכס מחה, הוא חייב לשלם על השבחת הנכס. גם החזון איש (בבא בתרא ב, ו) הסתפק בשאלה זו, אך ספיקו עוסק בנהנה שהודיע שהוא מעוניין בשבח לאחר שבוצע, למרות שמתחילה מחה שלא להשביח, אך אם הוא לא מגלה דעתו, מחאתו מועילה לפטור אותו מתשלום. במקרה זה התובע מחה בנתבע שלא ישביח את הבית, למרות שבהתחלה השוכר הכחיש זאת, הוא חזר בו מכך, ולכן בית הדין קיבל את טענת התובע שהוא הודיע לנתבע שלא ישפץ את הדירה.

לכן באופן עקרוני התובע פטור מתשלום על השבח לבית.

למרות זאת, אם התובע ישכיר בעתיד את הבית במחיר גבוה יותר הוא יהיה חייב לשלם לנתבע עבור השבח לבית.

למעבר לפסק הדין

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

חדש - "צפנת ישעיהו" מאת הרב יוסף כרמל

הנביא ישעיהו פעל באחת מהתקופות הסוערות והדרמטיות ביותר בחיי האומה הישראלית, תקופה של ציפייה למשיח שנשברה ברעש אדמה נורא, וחוללה גם מהפך רוחני ופוליטי. האור בקצה המנהרה הפציע שוב רק בימיו של חזקיהו. צפנת ישעיהו: מעוזיה עד אחז מפגיש אותנו עם שלושה מלכים שעמדו בצומת היסטורי זה בתולדות עמנו: עוזיה, המלך שדרש את האלוהים אך לקה בצרעת בעקבות חטאו; יותם, המלך הצדיק ביותר בתולדות עמנו; ואחז, המלך אשר הכיר בקב"ה אבל לא האמין בהשגחתו.

בביאורו לנבואות ישעיהו, נצמד הרב כרמל, לדברי חכמינו וגדולי הראשונים, ומציע דרך מרתקת ללימוד תנ"ך בעקבות חז"ל. קריאה זו מבהירה את התכנית האלוהית ומבררת סוגיות עקרוניות באמונה. צפנת ישעיהו מגלה לקורא את משמעות הנבואות לדורו של הנביא ואת הרלוונטיות שלהן לדורנו.

לרכישה

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן, יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה"

הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניצבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח ובירור מקיפים במקורות. בין הנושאים הנדונים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון, מדיניות פיסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה, כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד. זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראל של מכון ארץ חמדה.

לרכישה

<p>לע"י שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל נלבי"ע סיון תשע"ט</p>	<p>לע"י רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג</p>	<p>לע"י חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלבי"ע ז' בתשרי תשע"ה</p>	<p>לע"י סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלבי"ע כ"ד בחשוון תשע"ח</p>
<p>לע"י גב' לורין הופמן ז"ל לע"י הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד</p>			

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ג)

Milan, Italy

מילאנו, איטליה
סיון תשנ"ג

פריעה בכפפות ובמספרים ומציצה במכשיר מחשב הדבקה במחלות

שאלה

במילה שיש בה סכנת זיהום אי.די.אס (למשל, כשהנימול הוא בן של סיירופוזיסיוויס) האם מותר לפרוע בכפפות ובמספרים ו/או למצוץ במכשיר יד כדי למנוע הדבקות במחלה?

תשובה

במקום שיש סכנת זיהום אידס, מותר לפרוע בכפפות¹ ובמספרים², ו/או למצוץ במכשיר-יד, או בשפופרת עם גומי, או בכל מכשיר אחר³, ובכל מקרה לכתחילה אין להסתפק בקינוח בלבד⁴.

- 1 עיין "ספר הברית" לרב משה בונם פירוטינסקי (סיי רסד ליקוטי הלכות ס"ק עז). ואף שסיים שם בצריך עיון, נראה שבסכנת זיהום של אידס אין בלבישת כפפות דרך בזיון למצוה, ואף יש חובה בכך משום פיקוח נפש.
- 2 פריעה בציפורן נזכרה ב"ליקוט שמעוני" (תהלים רמז תשכג) על הפסוק: "כל עצמותי תאמרנה" - אמר דוד, אני משבחד בכל אברי ומקיים בהן המצוות... צפריים לעשות בהן פריעה או מליקת העוף. אך להלכה התירו לפרוע גם על-ידי חיתוך בכלי, משום שעיקר הפריעה הוא לגלות העטרה גם מן העור הרך, עיין שו"ת "אגרות משה" (יו"ד ח"א סי' קנה), ובאריכות ב"ספר הברית" (סיי רסד, בביאור הלכה, עמ' רו-ריג).
- 3 בעניין המציצה יש ג' שיטות:
א. שיטת ה"חת"ם סופר" (בתשובתו לר' אליעזר הורוויץ): אפשר אפילו בספוג טבול ביין או במים, אם הרופאים יעידו שהפעולה שווה למציצה בפה, שכן מציצה בפה דווקא היא רק על-פי סוד.
ב. שיטת ה"בנין ציון" (בתשובותיו ח"א סי' כג-כד): מציצה צריכה להיות דווקא ע"י המשכה ולא ע"י דחיקה, ועל כן צריך דווקא ע"י מציצה ולא מספיק קינוח בספוג.
ג. שיטת המהר"י אסאד (בתשובותיו סי' רנח) והמהר"ם ש"ק (בתשובותיו חלק או"ח סי' קנב): המצוה דווקא בפה, ואין לשנות. על כן, במקום סכנת זיהום אידס ודאי מותר למצוץ בכל מכשיר שעושה פעולת יניקה, משום שבכך זה טוב גם לשיטת ה"חת"ם סופר", וגם לשיטת ה"בנין ציון".
- 4 מכיוון שבזה אינו מקיים את חיוב המציצה לפי שיטת ה"בנין ציון", ויש חשש סכנה לילד. ועיין באריכות ב"ספר הברית" (סיי רסד בביאור הלכה, עמ' ריג-רכו).

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

גם אני מאשר:
הרב שאול ישראלי

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

מתפללים לרפואתם השלימה של:

נתנאל בן שרה זהבה	ניר רפאל בן רחל ברכה	נתנאל אילן בן שיינא ציפורה
אסתר מיכל בת גיטל	יהודית שרה בת רחל	ויקי ויקטוריה בת דיניזי
יפה בת רחל יענטע	אסתר בת רחל	רבקה רינה בת גרונה נתנה
	מאירה בת אסתר	

בתוך שאר חולי עם ישראל